

Verslag Europese Raad van 18 en 19 juni 2026

Op 18 en 19 juni jl. vond de Europese Raad (ER) plaats in Brussel. Op de agenda stonden Russische agressie tegen Oekraïne, gedeeltelijk in aanwezigheid van president Zelensky, het Midden-Oosten, het Meerjarig Financieel Kader (MFK), mondiale economische uitdagingen, Europese veiligheid en defensie, migratie en illegale drugs en georganiseerde drugscriminaliteit. Daarnaast stond de ER stil bij EU-uitbreiding en hervormingen, het Europees semester en de ontwikkelingen omtrent de recente Ebola uitbraak in de Democratische Republiek Congo en Oeganda. Voorafgaand aan de ER heeft de minister-president deelgenomen aan een ontbijtsessie over migratie.

Oekraïne

De ER stond stil bij de voortdurende Russische agressieoorlog tegen Oekraïne, gedeeltelijk in aanwezigheid van president Zelensky. In het bijzonder werd hierbij aandacht besteed aan het openen van Cluster 1 (rechtsstaat en goed bestuur) in het EU-toetredingsproces van Oekraïne. De tweeledige koers van steun aan Oekraïne en verhoogde druk op Rusland blijft van groot belang en werd door de ER onderstreept. De ER veroordeelde de Russische agressie ten zeerste en onderstreepte dat Rusland met de voortdurende aanvallen laat zien niet bereid te zijn om tot serieuze gesprekken over vrede over te gaan. De Raad stelde wederom dat grenzen niet met geweld gewijzigd kunnen worden en dat alleen een oplossing die de Oekraïense onafhankelijkheid, soevereiniteit en territoriale integriteit respecteert kan leiden tot een rechtvaardige en duurzame vrede. Hierbij besluit Oekraïne over zijn eigen toekomst en de EU over zaken die haar competentie of veiligheid aangaan. De ER onderstreepte dat de EU bereid is bij te dragen aan robuuste veiligheidsgaranties ingeval er sprake is van een staakt-het-vuren, waaronder via de missies EUMAM en EUAM. De ER stelde uit te kijken naar de eerste uitbetaling vanuit de steunlening van EUR 90 mld., maar onderstreepte daarbij ook het belang van voortzetting van bilaterale steun, dialoog met derde partnerlanden van Oekraïne over het resterende financieringstekort en voortgang in de hervormingsstappen vanuit Oekraïne. De ER stelde ook klaar te staan om de druk op Rusland verder te verhogen met nieuwe sanctiemaatregelen, met name gericht op de Russische energie-inkomsten, het tegengaan van de schaduwvloot en het beperken van het bankensysteem. Daarbij veroordeelde de ER ook derde landen die in enige vorm steun bieden aan Rusland en riep hen op hier onmiddellijk mee te stoppen. De ER riep daarnaast Rusland en Belarus op om zorg te dragen voor de onmiddellijke veilige en onvoorwaardelijke terugkeer van gedeporteerde Oekraïense kinderen en andere burgers en stelde dat humanitaire hulpinspanningen en vertrouwenwekkende maatregelen moeten continueren als onderdeel van de route naar toekomstige vrede. Ook verwelkomde de ER de voortgang ten aanzien van de internationale claimscommissie en het agressietribunaal. De ER riep daarnaast op tot verdere uitwerking van maatregelen om de potentiële dreiging van Russische oud-strijders voor de interne veiligheid van de EU tegen te gaan.

Midden-Oosten

De ER stond stil bij de situatie in het Midden-Oosten en sprak over Iran en de situatie in de Straat van Hormuz, Libanon, Israël en de Palestijnse Gebieden. Met betrekking tot het conflict tussen Iran en de VS verwelkomde de Raad het bereiken van een *Memorandum of Understanding* tussen de VS en Iran en de voortdurende diplomatieke inspanningen ten behoeve van een duurzaam eind aan de oorlog. De Raad benadrukte tevens het belang van de uiteindelijke inhoud van de afspraken en succesvolle implementatie, waar vrijheid van navigatie een belangrijk onderdeel van is, net als duidelijke afspraken over het Iraanse nucleaire programma om te voorkomen dat Iran ooit een kernwapen kan ontwikkelen.

De Raad sprak ernstige bezorgdheid uit over de voortdurende schendingen van het staakt-het-vuren in Libanon en riep alle actoren op om het staakt-het-vuren volledig uit te voeren, constructief deel te nemen aan de lopende besprekingen en verdere burgerslachtoffers en ontheemding te voorkomen en tot een duurzame politieke oplossing te komen die vrede en veiligheid brengt voor zowel Libanon als Israël. Alle partijen dienen het internationaal recht te respecteren. De Raad onderstreepte hierbij het nadrukkelijke belang dat Israël afziet van verdere escalatie, de soevereiniteit en territoriale integriteit van Libanon eerbiedigt en zijn troepen uit Libanon terugtrekt, in overeenstemming met VNVR-resolutie 1701. De ER veroordeelde ook met klem de aanvallen van Hezbollah op Israël en de burgerbevolking in het noorden van Israël en riep op tot volledige ontwapening van Hezbollah. De Raad benadrukte de volledige steun van de EU voor de inspanningen van de Libanese regering om de instituties van het land, inclusief het Libanese leger, te versterken.

De ER onderstreepte het belang van blijvende aandacht voor de situatie in de Gazastrook en benadrukte het belang van de implementatie van VNVR-resolutie 2803. De Raad riep Israël op tot onder meer ongehinderde en veilige humanitaire toegang, inclusief het heropenen van de mogelijkheid van medische hulpverlening aan patiënten uit Gaza en op de Westelijke Jordaanoever.¹ Daarnaast sprak de Raad zorgen uit over de slechte situatie op de Westelijke Jordaanoever door onder meer toenemend kolonistengeweld en de uitbreiding van illegale nederzettingen en Israëlische controle, in het bijzonder in het E1-gebied. Nederland heeft deze ontwikkelingen, net als andere lidstaten, veroordeeld. Nederland heeft het belang van aanvullende sancties tegen gewelddadige kolonisten en organisaties onderstreept. De Raad benadrukte het belang van het permanent ontwapenen van Hamas en verwelkomde de aanname van aanvullende sancties tegen Hamas. De Raad riep op tot volledige terugtrekking van Israëlische troepen uit Gaza, en verwerpt met klem de aankondiging van Israël dat het voornemens is 70% van Gaza onder controle te brengen. Nederland heeft onderstreept dat meer Europese druk op Israël nodig is om een verandering van beleid te bewerkstelligen. Ook heeft Nederland nationale maatregelen tegen producten uit illegale nederzettingen in de door Israël bezette gebieden onder de aandacht gebracht. Hierbij onderstreepte Nederland wederom dat EU-handelsmaatregelen effectiever zijn en daarom de voorkeur hebben. De Raad benadrukte de conclusie van de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van 15 juni en de intentie van de Commissie om een lijst van mogelijke opties te presenteren voorafgaand aan de RBZ van 13 juli.

MFK

De ER besprak de voortgang van de onderhandelingen over het volgende MFK en het eigenmiddelenbesluit (EMB). In aanloop naar deze bespreking publiceerde het Cypriotische voorzitterschap een nieuwe versie van het onderhandelingskader (de zogenoemde *negotiating box*). Dit is het eerste onderhandelingskader waarin concrete financiële parameters zijn opgenomen voor onderdelen van het toekomstige MFK. De Kamer heeft op 16 juni jl. een appreciatie hiervan ontvangen.² Nederland heeft conform de geformuleerde inzet en samen met een aantal gelijkgezinde lidstaten, aangegeven dat het voorliggende onderhandelingsdocument geen basis vormt voor een akkoord. De voorgestelde omvang van het MFK is te hoog en de verdeling van middelen is onvoldoende toekomstgericht. Ook herhaalde Nederland het standpunt tegen nieuwe instrumenten voor gemeenschappelijke schuld (Catalyst Europe en het Crisismechanisme) te zijn en benadrukte zij het belang van voortzetting van de correctie op de bni-afdracht en behoud van de perceptiekostenvergoeding op 25 procent. Een andere groep lidstaten gaf aan tevreden te zijn met de ophoging van de cohesie enveloppe en pleitte tegen verdere verlaging van de omvang van het MFK in deze versie van het onderhandelingskader ten opzichte van het Commissievoorstel. De ER heeft ingestemd met de conclusies waarin het Ierse voorzitterschap wordt opgeroepen het werk aan het onderhandelingskader verder te brengen.

¹ Cf. toezegging in Kamerstuk 23 432, nr. 718

² Kamerbrief inzake kabinetsappreciatie negobox.

Mondiale economische uitdagingen

De ER heeft tijdens het diner van gedachten gewisseld over mondiale economische uitdagingen, zonder daarbij conclusies aan te nemen. De Raad benadrukte het belang van de versterking van EU economische weerbaarheid en het Europese concurrentievermogen in de veranderende geopolitieke context. Daarbij richtte de discussie zich zowel op de externe als de interne aspecten van mondiale economische uitdagingen, waaronder de handelsrelatie met China en het Europese concurrentievermogen. Op extern gebied besprak de Raad de ontwikkeling van het EU economisch buitenland beleid, waaronder de modernisering en snellere toepassing van het bestaande EU-handelsdefensieve instrumentarium om het risico van industriële overcapaciteit, overconcentratie en oneerlijke handelspraktijken aan te pakken, en het aangaan van nieuwe-, of verdieping van bestaande partnerschappen. Op intern gebied benadrukte de Raad het belang van voltooiing van de interne markt, verdieping van de kapitaalmarktunie en investeringen in strategische waardeketens. De Raad nam hierbij tevens kennis van de aanstaande ETS-herziening.

EU veiligheid en defensie

De ER riep op om de Europese defensiegereedheid uiterlijk in 2030 fors op te schalen, strategische afhankelijkheden te verminderen en kritieke capaciteitstekortkomingen aan te pakken. De Raad sprak volledige solidariteit uit met landen aan de Oostflank, meest recentelijk Roemenië naar aanleiding van de drone-incursies ten gevolge van de Russische agressie-oorlog in Oekraïne. De Raad herbevestigde het belang van een sterkere Europese Unie die positief bij kan dragen aan veiligheid in de wereld, complementair aan de NAVO, die voor de lidstaten die NAVO-bondgenoot zijn de basis blijft van de collectieve verdediging. De Raad verwelkomde de voortgang op prioritaire capaciteitsgebieden en vroeg lidstaten om het werk in alle *capability coalitions* te versnellen. De Raad benadrukte het belang van een goed functionerende, verder geïntegreerde Europese defensiemarkt met betere grensoverschrijdende toegang tot toeleveringsketens, vooral voor het mkb. De Raad verwelkomde stappen van het Europees Defensieagentschap (EDA) om innovatie, capaciteitsontwikkeling en gezamenlijke aanbesteding beter te ondersteunen en vroeg het EDA dit werk voort te zetten en te versnellen. De Raad komt in oktober 2026 terug op dit onderwerp, mede op basis van het eerste jaarlijkse defensiegereedheidsrapport van het EDA. De Raad verwelkomde eveneens de Raadspositie op het pakket Militaire Mobiliteit en het triloog-akkoord op de Defensie-omnibus.

Migratie

De ER nam kennis van de reguliere migratievoortgangsbrief van Commissievoorzitter Von der Leyen. De ER riep op om het werk op alle vlakken met prioriteit voort te zetten, inclusief op de externe dimensie en partnerschappen. Nederland heeft in het bijzonder aandacht gevraagd voor het in werking treden van het Asiel en Migratiepact per 12 juni jl. Samen met Denemarken, Italië, Griekenland, Oostenrijk, Zweden, Slowakije, België, Litouwen, Malta, Cyprus, Tsjechië, Estland, Letland, Polen, Bulgarije, Malta, Roemenië, Slovenië en Hongarije, vroeg NL middels een brief aan de voorzitter van de ER, de voorzitter van de Europese Commissie, en de regeringsleiders van EU lidstaten aandacht voor de ontwikkeling van innovatieve partnerschappen.

Voorafgaand aan de ER kwam een groep Europese leiders, op uitnodiging van Nederland, Italië en Denemarken, bijeen voor het inmiddels reguliere migratieontbijt. Hierbij werd aandacht besteed aan het ontwikkelen van innovatieve oplossingen, zoals terugkeerhubs, de situatie in het Midden-Oosten, en de Chişinău-verklaring. Conform de toezegging gedaan aan het lid Becker (VVD) tijdens het debat over de Staat van de Unie op 11 juni jl. heeft Nederland hier de uitbreiding van het veilig derde land concept benoemd en ook de bevindingen van het Clingendael rapport aan de orde gebracht.

Het kabinet brengt de bevindingen van het Clingendael rapport 'Grenzen Verleggen: Externalisering van asiel en een breed gedragen hervormingsinitiatief' regelmatig op in besprekingen met gelijkgezinde lidstaten in kopgroepen voor migratie. Zo deed het kabinet dit tijdens het migratieontbijt voorafgaand aan de ER, en ook in besprekingen van de kopgroep terugkeerhubs waar de Minister van Asiel en Migratie en marge van de JBZ-Raad aan deelneemt.³ Het rapport creëert een gedegen basis voor de verdere ontwikkeling van innovatieve oplossingen, de bevinding zijn bekend in de kopgroep en worden al actief meegenomen bij de operationalisering hiervan. Het kabinet zet onverminderd in op de operationalisering van innovatieve oplossingen en zal daar al het nodige voor doen. Op dit moment is een additioneel non-paper niet voorzien.

Illegale drugs en drugscriminaliteit

Nederland heeft zich in de aanloop naar de Raad actief ingezet voor agendering van dit agendapunt. De ER besprak de toenemende gezondheids-, sociale en veiligheidsuitdagingen als gevolg handel in illegale drugs en onderstreepte de noodzaak van een brede, holistische aanpak. De Raad benadrukte het belang van preventie, toegang tot behandeling en sociale re-integratie, en riep op tot effectieve uitvoering van de EU-drugsstrategie. Ook benadrukte de Raad het belang van een sterk, wereldwijd geharmoniseerd kader voor maritieme en havenbeveiliging en, in lijn met de Nederlandse inzet, het coherent optreden richting derde landen die drugshandelaren herbergen en hun internationale verplichtingen niet nakomen. Voorts benadrukte de Raad het belang van gerichte maatregelen, waaronder een horizontaal sanctieregime, tegen transnationale criminele netwerken. Met deze inzet heeft het kabinet invulling gegeven aan motie Van Dijk, Krul en Becker en aan motie Dijk en Krul.

Europees Semester

De ER heeft de commissievoorstellen voor de landenspecifieke aanbevelingen van de Raad besproken op basis van een horizontale notitie die in de Raad Algemene Zaken is aangenomen. De landenspecifieke aanbevelingen van de Raad zullen naar verwachting tijdens de Ecofinraad van juli worden aangenomen, waarmee de Europese Semestercyclus 2026 kon worden afgerond.

EU-uitbreiding en hervormingen

De ER blikte terug op het succesvol verloop van de EU-Westelijke Balkantop in Montenegro. Vooruitblikkend werd geconcludeerd dat er tijdens de ER van oktober a.s. een strategische discussie over uitbreiding en hervormingen zal plaatsvinden.

Ebola

De raad sprak over de recente ebola uitbraak in Oeganda en DRC. EU Commissaris voor gelijkheid, paraatheid en crisisbeheersing Lahbib gaf een terugkoppeling van haar recente bezoek aan DRC en OEG en benadrukte het belang van EU solidariteit met getroffen gebieden en bevolking. De EU heeft een bijdrage gedaan van EUR 15 miljoen aan partners voor de bestrijding van ebola, waaronder aan de Wereldgezondheidsorganisatie.

³ Kamerstuk 32317, nr. 1014.